

*GROUND OF MECHANISMS OF EFFECTIVE STUDY OF ELECTRODYNAMICS AS
RELATIVISM THEORY IN PEDAGOGICAL UNIVERSITIES*

Grounded expedience of construction of method of studies of electrodynamics on the basis of the deductive and problem going near organization of educational process.

Key words: classic electrodynamics, special theory of relativity, deductive approach, problem approach, method of studies of electrodynamics as a relativism theory, fundamental principles of physics

УДК 378.147:168.522:63–057.87

Костриця Н.М.

***ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТОВОГО КОМПОНЕНТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО
ЗНАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ-АГРАРНИКІВ***

Стаття присвячена проблемі оновлення змістового компонента культурологічного знання в аграрній освіті на засадах національної історико-культурної спадщини.

Ключові слова: культурологічні знання, культурологічна підготовка, зміст освіти, зміст підготовки.

Актуальність дослідження. Дослідники різних галузей знань упродовж багатьох десятиліть вивчали історію розвитку культури українського народу. Накопичений досвід є неоціненним джерелом культурологічного знання, який на сьогодні недостатньо відображено у змісті аграрної освіти.

Постановка проблеми. Одним з основних завдань вищої аграрної школи є формування емоційно-ціннісних орієнтацій учнів у сфері здобутків загальнонародської та національної культури. На нашу думку, вирішити таке нелегке завдання можливо шляхом впровадження у зміст аграрної освіти знань з культурології, на засадах взаємодії загальноцивілізаційного й фахового компонентів у професійній підготовці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні культурологічна підготовка майбутніх фахівців професійної освіти стала предметом дослідження широкого кола науковців у таких аспектах: *культура як предмет культурологічної освіти* (Ю.Л.Афанасьєв, Є.К.Бистрицький, Б.С.Єрасов, М.С.Каган, С.А.Кримський, Е.С.Маркарян, В.М.Межуєв, Е.О.Орлова, Ю.В.Павленко, М.В.Попович, В.М.Розін, А.Я.Флієр), *культурологічна підготовка студентів вищих навчальних закладів* (Г.П.Васянович, Г.С.Дегтярьова, Л.І.Зеліско, М.П.Лещенко, Л.Г.Настенко, Л.А.Руденко, О.П.Щолокова), *фахово спрямовані моделі культурологічної підготовки професіонала* (Л.А.Кондрацька, В.С.Маслов, Т.І.Рейзенкінд, О.Л.Шевнюк), *методичне забезпечення окремих компонентів культурологічної освіти студента* (В.Г.Бутенко, А.Й.Капська, Г.М.Падалка, О.П.Рудницька, Г.Г.Філіпчук, Г.С.Тарасенко).

Мета статті – обґрунтувати зміст нового інтегрованого спецкурсу “Культурологія у професійній сфері”, який ґрунтується на українознавчих знаннях як домінуючого складника професійної підготовки фахівців-аграрників.

Виклад основного матеріалу. Культура й освіта розвиваються паралельно, синхронно і взаємозв'язано. На думку С.І.Гессена, “зрозуміти систему освіти певного суспільства – означає зрозуміти стиль його життя”, а “про освіту у справжньому розумінні слова можна говорити лише там, де є культура” [2]. Таким чином, поняття “культура” виступає як основне джерело змісту освіти та соціальний регулятив, а освіта – як спосіб опанування культури.

Х. Т. Гадамер зазначає, що освіта найтісніше пов'язана з поняттям культури й означає в кінцевому результаті специфічний людський спосіб перетворення природних задатків і можливостей [1]. У культурі закладено великий виховний і освітній потенціал, який є потужним чинником розвитку особистості.

Взаємозв'язок культури й освіти відбувається за допомогою людини. Людина є об'єктом і суб'єктом культури та освіти. Зміст виховання й учіння визначають матеріальні і духовні компоненти культури, а змістове ядро освіти становлять цінності і смисли. Освіта в контексті культурного процесу сприяє входженню людини у світ культури, її соціалізації, трансляції культурно сформованих зразків людської діяльності і культурних цінностей. Розгляд освіти як культурного процесу дозволяє не лише встановити багатоаспектність їх взаємозв'язків, а й – вибудувати культурологічну освітню парадигму. Т.О. Зюзіна наголошує “Нова освітня парадигма вищої школи орієнтує на різнобічне змістове й смислове об'єднання матеріалу, введення нових навчальних інтегративних дисциплін, які відображають динаміку сучасних наукових досліджень, багатоаспектність їх зв'язків” [4: 293].

І.М. Козловська зазначає, що в умовах професійної освіти, де вся увага спрямована на оволодіння студентами конкретною професією і весь навчальний процес підпорядкований формуванню фахівця, особливе місце займають предмети, які не містять фактичного навчального матеріалу, пов'язаного з професійними знаннями чи вміннями. Тому доцільною у ряді випадків є інтеграція непрофільних предметів двома шляхами. По-перше, це включення певних відомостей з фундаментальних і прикладних наук у канву гуманітарних предметів з метою формування в студента цілісного уявлення про природу, людину та суспільство. По-друге, це розробки інтегрованих курсів гуманітарних предметів, які б забезпечували формування повноцінної особистості випускника, і займали мінімум навчального часу [6: 112–113].

У контексті модернізації змісту культурологічного напрямку соціогуманітарної підготовки фахівців-аграрників необхідно враховувати, що культурологічна підготовка є невіддільний складник професійної підготовки фахівців-аграрників на засадах взаємодії загальноцивілізаційного і фахового компонентів у змісті аграрної освіти. Тому важливими завданням є обґрунтування доцільності якісно нових підходів до відбору наукового матеріалу, систематизації навчального матеріалу, обсягів та порядку його викладення на рівні розробки навчальної програми інтегративного курсу.

Зміст культурологічної підготовки фахівців-аграрників складає логічно структурована система наукових знань, яка виступає формотворчим чинником духовної культури майбутнього фахівця, основними компонентами якої є мова, світогляд, мораль, релігія, наука, освіта, мистецтво. Культурологічна підготовка фахівців-аграрників ґрунтується на загальнодидактичних принципах: науковості, фундаментальності, доступності, систематичності й системності, єдності логічного та історичного, національного та загальнолюдського, суспільного й особистого, теорії і практики, єдності навчання і виховання як цілісності, послідовності, наслідування, індивідуалізації та диференціації, позитивної мотивації і самостійності, свідомості й активності навчання, гуманізації, оптимальності навчального процесу тощо.

Зміст культурологічної підготовки фахівців-аграрників зумовлюється номенклатурою навчальних дисциплін як нормативних, так і варіативних, поданих у навчальному плані відповідно до напрямів підготовки: “Історія української культури”, “Українська мова за професійним спрямуванням”, “Історія України”, “Філософія”, “Іноземна мова”, “Етика та естетика”, “Українознавство”, “Культурологія”, “Релігієзнавство”, “Сімейно-побутова культура та домашня економіка” “Соціологія”, “Основи економічної теорії”, “Основи права”, “Політологія”, “Фізичне виховання”.

Культурологічна освіта майбутніх фахівців-аграрників розглядається також як цінність, що вмотивовує їх гармонійне входження в соціокультурне і професійне середовище. У цьому зв'язку актуально розглянути зміст культурологічної освіти в таких аспектах, як: а) співвідношення науки й навчального предмета; б) структури знань та змісту освіти; в) визначення дидактичних засад відбору змісту; г) інтеграції окремих компонентів змісту [4: 277].

Проблеми пов'язані з розробкою змісту освіти, змісту підготовки, змісту навчання передбачають педагогічне моделювання соціального замовлення [3: 179]. Таким чином, зміст культурологічної підготовки фахівців-аграрників визначається не тільки моделями тих наук, що представляють перелічені вище навчальні дисципліни, а освітянськими цілями, які формуються соціумом. Загальноцивілізаційний орієнтир на збереження етнонаціональних особливостей в освіті посилює інтерес до інтегративних наук, саме тому, розроблений нами спецкурс “Культурологія у професійній сфері” ґрунтується на українознавчих знаннях як домінуючого складника професійної підготовки фахівців-аграрників. На нашу думку, оновлення історичних надбань української освіти повинно сприяти активному залученню до навчально-виховного процесу вищої аграрної школи вітчизняної педагогічної спадщини, яка є безцінним скарбом національної української культури.

Проектуючи міждисциплінарний спецкурс “Культурологія у професійній сфері” на засадах інтеграції, ми прагнули досягти оновлення змістового компонента культурологічного знання за рахунок вивчення пластів української культури у зв'язку з сільськогосподарською діяльністю як природо-соціо-культурною реальністю. У педагогічній науці проектування розглядається як одна з форм випереджувального відображення дійсності, процесу створення пробразу (прототипу) передбачувального об'єкта, явища та процесу [8: 102]. Проектування, як правило, включає розроблення концептуальної моделі, що є системою поглядів на зміст, усвідомлення мети формування, вироблення нових підходів до відбору й систематизації знань. Під моделлю розуміється система, що відтворює сутнісні сторони (якості, відношення, параметри) якогось об'єкта, або модель – це не тільки система, а й взірець визначеного об'єкта або процесу [3: 70].

Проектуючи зміст нового спецкурсу “Культурологія у професійній сфері”, ми брали за основу позицію В.Краєвського щодо поетапних рівнів проектування: а) загального теоретичного представлення проєктивної моделі; б) представлення навчального предмета; в) представлення навчального матеріалу [7]. У нашому випадку представлення навчального матеріалу інтегративного курсу буде реалізуватись на рівні навчальної програми спецкурсу “Культурологія у професійній сфері”.

Спецкурс “Культурологія у професійній сфері” виконує свою особливу соціальну функцію в системі загальної освіти: орієнтує на вивчення пластів української культури у зв'язку з сільськогосподарською діяльністю як природо-соціо-культурною реальністю та передбачає формування духовного світу фахівців-аграрників у третьому тисячолітті. Основою спецкурсу “Культурологія у професійній сфері” є цілісна інтегрована система знань із лінгвістики, антропології, географії, людино-, суспільство- й природознавства, релігієзнавства, історії, філософії, психології, соціології культурології та інших наук. Навчальна програма спецкурсу “Культурологія у професійній сфері” складається з п'яти тематичних розділів: 1. “Українська культура та її місце у підготовці фахівців аграрної галузі”, 2. “Культура – природа в системі аграрної освіти”, 3. “Професійна культура й духовність”. 4. “Світогляд як основа духовної культури фахівця-аграрника” 5. “Культурно-природні цінності в контексті особистісного встановлення фахівця-аграрника”.

Оглядом проаналізуємо змістове наповнення кожного з тематичних розділів. Перший розділ – “Українська культура та її місце у підготовці фахівців аграрної галузі” має на меті: ознайомити майбутніх фахівців-аграрників з методологічними основами та базовими поняття спецкурсу “Культурологія у професійній сфері”; визначити завдання пропонованого спецкурсу у професійній парадигмі фахівця-аграрника; з'ясувати місце і роль спецкурсу в системі професійної підготовки фахівців аграрної галузі.

У другому розділі – “Культура – природа в системі аграрної освіти” Україна розглядаються як природно-соціо-культурна система. Природа як формотворчий чинник українців. Людина і довкілля: взаємозв'язок і взаємовплив. Антропогенний вплив людини на довкілля. Наслідки втручання людини в закони природи. Екологічна культура. Особливості екологічної культури українського народу, її архетипові традиційні риси й сучасний стан.

Матеріальне й духовне в культурі професійної діяльності фахівця-аграрника знайшло своє відображення в третьому розділі – “Професійна культура й духовність”. У цьому розділі розкрито сутність поняття “культурний простір”; проаналізовано форми культурного простору: *релігія, мистецтво, філософія* (складові духовної культури); *моральна, правова, політична культури* (норми й моделі поведінки, що регулюють суспільні відносини); *національні й регіональні культурні спільноти, цивілізації* (культурні світи); *субкультура й контркультура, елітарна, масова й народна культури, сільська й міська культури* (культурні феномени, що відображають культуру окремих соціальних груп).

Четвертий розділ – “Світогляд як основа духовної культури фахівця-аграрника” посідає вагомe місце у структурі курсу. В ньому розкривається сутність життєво важливих понять для фахівця аграрної галузі таких, як: “світогляд”, “українознавчий світогляд” “світоглядна орієнтація”, “світоглядний вибір”, “менталітет”, “ментальність”, “національна ідея” “нація”, “націоналізм”, “національна свідомість”.

У п'ятому розділі – “Культурно-природні цінності в контексті особистісного встановлення фахівця-аграрника” розглядається поняття “особистість” та її складники. Становлення й розвиток особистості фахівця-аграрника у тісному взаємозв'язку з ціннісними вимірами довкілля.

Висновки. Таким чином, інтегрований спецкурс “Культурологія у професійній сфері” сприятиме вивченню пластів української культури у зв'язку з сільськогосподарською діяльністю як природо-соціо-культурною реальністю та формуванню професійних та духовних цінностей майбутнього фахівця-аграрника.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гадамер Х.Т. Истина и метод. – М., 1988.
2. Гессен С.И. Основы педагогики: Введение в прикладную философию. – М.: Школа-пресс, 1995.
3. Гребенюк О.С. Теория обучения: учеб для студ. высш. учеб заведений / О.С. Гребенюк, Т.Б. Гребенюк. – М.: Изд-во Владос-Пресс, 2003. – 384 с.
4. Зюзіна Т.О. Культурологічна підготовка студентів у вищих навчальних закладах: теоретико-методологічні засади змісту освіти: монографія / Тетяна Опанасівна Зюзіна; Держ. закл. “Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка”. – Луганськ: Вид-во ДЗ “ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2009. – 384 с.
5. Зязюн І.А. Філософія педагогічної дії: Монографія. – Черкаси: Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. – 608 с.
6. Козловська І.М. Формування професійних та духовних цінностей фахівців в контексті національного виховання особистості // Нові технології навчання. Матеріали Міжнародної конференції: “Духовно-моральне виховання і професіоналізація: виклики ХХІ століття” // № 66. Частина 1: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. – К.-В., 2010. – С. 107–113.
7. Методологическая компетентность педагогов-исследователей как условие научного обеспечения модернизации образования / В.В. Краевский // Методология диссертационных исследований проблем образования в условиях его модернизации: материалы междунар. сим. – Волгоград, 2003. – С. 312–315.
8. Подобєдова І.Ю. Проектування як педагогічний феномен: методологічні та теоретичні аспекти проблеми / І.Ю. Подобєдова // Гуманіт. науки. – 2004. – С. 100–109.

Кострица Н.Н.

ОБНОВЛЕНИЕ СОДЕРЖАТЕЛЬНОГО КОМПОНЕНТА КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИХ ЗНАНИЙ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ СПЕЦИАЛИСТОВ-АГРАРИЕВ

Стаття посвячена проблемі оновлення контентного компонента культурологічного знання в аграрному освітньому процесі на основі національного історико-культурного спадку.

Ключевые слова: культурологические знания, культурологическая подготовка, содержание образования, содержание подготовки.

Kostrytsya N.M.

UPDATING SEMANTIC COMPONENT OF CULTURAL KNOWLEDGE IN THE TRAINING OF AGRARIANS.

The article focuses on the updated semantic component of cultural knowledge in agricultural education on the basis of national historical and cultural heritage.

Key words: cultural knowledge, culture training, education content, training content.

УДК 371

Кудрявцева В.Ф.

**ЕКСТЕНСИВНЕ ЧИТАННЯ АУТЕНТИЧНИХ ТЕКСТІВ
ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ**

У статті розглянуто теоретичні та практичні підходи до організації екстенсивного читання аутентичних оповідань студентами морських навчальних закладів.

Ключові слова: екстенсивне читання, аутентичний текст, етапи читання, комунікативні завдання.

Постановка проблеми. Головною метою навчання англійської мови студентів морських спеціальностей є розвиток умінь і навичок усної мовленнєвої комунікації, оскільки у подальшому більшість випускників працюватиме на судах зі змішаними командами. Найкращою основою для комунікативного навчання слугують теми, пов'язані з повсякденним життям людини, у даному випадку – з повсякденним життям і професійною роботою на судні. Однак, існуючі підручники, як і тематика програм для навчання англійської мови студентів морських спеціальностей фактично не надають такої можливості – базові тематичні тексти характеризуються описово-безособовим змістом: без певного реального сюжету описується послідовність вантажних операцій або швартування, будова судна чи типи вантажів тощо. Опрацювання таких текстів приводить до виконання традиційних вправ (відповіді на запитання, усний переказ, переклад) і зводить до мінімуму можливість використання методів комунікативного підходу, які саме й розвивають навички спілкування.

Мета статті – розглянути підходи до організації екстенсивного читання текстів морського спрямування як комунікативного виду навчальної діяльності, у результаті чого студенти можуть бачити цінність читання.

Аналіз актуальних досліджень. Питанням екстенсивного читання, різні варіації якого ще називають домашнім, індивідуальним, профільним, самостійним, позааудиторним, інформативним, творчим, присвячені публікації значної кількості дослідників.

Степанова М.М. [4: 283] характеризує екстенсивне читання як неперекладне, комунікативне читання, гнучке читання, яке передбачає вміння самостійно читати великий обсяг тексту з великою швидкістю, зосередившись при цьому на змістовній стороні прочитаного.

На думку Малишевої С.О. [3: 2] аутентичні тексти для самостійного читання дають студентам чудову можливість обговорювати близькі їм питання, вести діалог, викладати факти, робити повідомлення, таким чином удосконалюючи через читання навички говоріння: уміння формулювати, висловлювати і відстоювати свою думку з певної тематики, вести дискусію, писати короткі есе, проекти, репортажі.

На користь використання аутентичних текстів для додаткового читання з самого початку йдеться мова і в дослідженні Е.Кнутсона [6: 3], де особливо підкреслюється важливість подачі передтекстових завдань. Складний, неадаптований текст може стати